

KIRGIZISTAN VE TÜRKİYE ALTERNATİF MEDYASINDA YURTTAŞ GAZETECİLİĞİ KARŞILAŞTIRMASI: AZATTYK VE BIANET ÖRNEĞİ

Emre Osman Olkun*

Altynai Nurlanova*

Özet

Liberal ekonomik yaklaşımlarının ağırlık kazanması, ticarileşme ve tekelleşmenin her alanda yayılmasıyla birlikte egemen gücü elinde bulunduran elit sınıf, zihinsel gücü de ele almak istemiştir. Bu açıdan ana akım kitle iletişim araçları önemli rol oynamıştır. Gazetecilik anlayışı yurttaş adına, dördüncü güç olarak iktidarı denetlemek, kontrol etmek, eleştirmek, okuyucuyu bilgilendirmek, sosyal hayatı etkilemek gibi görevleri bulunmaktadır. Ancak medya, magazinsel ve eğlenceye yönelik haber üreterek insanları iktidardan, gazeteden, yurttaş pozisyonundan uzaklaştırdığı görülmüş ve bu problem yurttaşın toplumsal hayata siyasal katılımın düşmesiyle kendini göstermiştir. Ana akım medyanın habercilik formatındaki eksikliklere tepki olarak 1990'larda ABD'de yurttaş gazeteciliği sıklıkla gündeme gelmeye başlamıştır. Bu bilgilerden hareketle çalışmada öncelikle yurttaş gazeteciliği konusu üzerinde literatür taraması yapılmış, kavram açıklanarak tarihinden bahsedilmiştir. Bunun yanı sıra bu kavramın felsefi temellerine ve önemli niteliklerine yer verilmiştir. Araştırma kısmında Kırgızistan'da bağımsız/alternatif medya olarak bilinen Azattyk.org ve Türkiye'deki alternatif medya sayılan Bianet.org siteleri örneklem olarak seçilmiştir. Yöntem olarak içerik analizi kullanılarak iki ülkenin mecraları yurttaş gazeteciliği anlayışı, sitede yayınlanan haberlerin yurttaş gazeteciliği ilkelerine cevap verip vermediği tespit edilmeye çalışılmıştır. Analiz sonuçlarına bakıldığında, iki sitenin de yurttaş gazeteciliği anlayışına yakın haberler ürettiği ancak geliştirmesi gereken bazı noktaları olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Yurttaş Gazeteciliği, Bianet, Azattyk, İçerik Analizi.

* Sorumlu Yazar: Dr. Öğr. Üyesi, Selçuk Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Radyo, Gazetecilik Bölümü, emreolkun@selcuk.edu.tr. ORCID ID: 0000-0002-1839-7507

Yazar: Yüksek Lisans Öğrencisi, Selçuk Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Radyo, Gazetecilik Bölümü, nurlanovaaltynai1998@gmail.com. ORCID ID: 0000-0002-3644-6958

Geliş Tarihi: 12.08.2022 Kabul Tarihi: 14.08.2022 Yayın Tarihi: 30.09.2022

Atıf Bilgisi / Reference Information

Olkun, E, O, & Nurlanova, A. (2022). Kırgızistan ve Türkiye Alternatif Medyasında Yurttaş Gazeteciliği Karşılaştırması: Azattyk ve Bianet Örneği, Türkiye Medya Akademisi Dergisi. Cilt:2 Sayı:4, s. 68 – 98. <https://doi.org/10.5281/zenodo.7111179>

ANTI-CONSUMPTION ADVERTISING DESIGNS: EXAMPLES OF CULTURE JAMMING AND SUBVERTISING

Emre Osman Olkun*

Altynai Nurlanova*

Abstract

Consumption, made to meet the needs, takes various forms as a concept. Consumption for With the liberal economic approaches gaining weight and the spread of commercialization and monopolization in all areas, the elite class, which holds the dominant power, also wanted to address mental strength. In this respect, the mainstream mass media has played an important role. Understanding of journalism for a citizen, as the fourth force, there are tasks such as supervising, controlling, criticizing the government, informing the reader, influencing social life. However, by producing news for the media, magazines and entertainment, it has been seen that it has driven people away from power, newspapers, and the position of citizens, and this problem has manifested itself with the decline of the citizen's political participation in public life. Citizen journalism began to come up frequently in the United States in the 1990s in response to the shortcomings of the mainstream media's reporting format. Based on this information, in the study, firstly, a literature review was conducted on the topic of citizen journalism, the concept was explained and its history was mentioned. In addition, the philosophical foundations and important qualities of this concept are given. In the research part, independent/alternative media in Kyrgyzstan is known as Azattyk.org and the alternative media in Turkey are considered Bianet.org the sites were selected as a sample. Using content analysis as a method, it was tried to determine the understanding of citizen journalism of the media of the two countries, whether the news published on the site respond to the principles of citizen journalism. Looking at the results of the analysis, it was found that both sites produce news close to the understanding of citizen journalism, but they have some points that need to be improved.

Keywords: Citizen Journalism, Bianet, Azattyk, Content Analysis.

---

*Corresponding Author: Dr. Instructor Member, Selcuk University, Faculty of Communication, Radio, Journalism Department, emreolkun@selcuk.edu.tr. ORCID ID: 0000-0002-1839-7507

Author: Graduate Student, Selcuk University, Faculty of Communication, Radio, Journalism Department, nurlanovaaltynai1998@gmail.com. ORCID ID: 0000-0002-3644-6958

Received Date: 12.08.2022 Accepted Date: 14.08.2022 Release Date: 30.09.2022

GİRİŞ

Yasama, yürütme ve yargıdan sonra dördüncü kuvvet olarak bilinen medyanın, toplum adına iktidarı denetleme, kamu yararına yönelik yayıncılık yapma, insanların demokratik sürece katılmasına aracılık etme gibi görevleri bulunmaktadır. Zamanla medya bu özelliğini kaybederek iktidarın politikasını meşrulaştıran, egemen sınıfın çıkarlarını yerine getiren araç haline gelmiştir. Sıradan insanlar sadece şiddet ya da olağanüstü olaylar olduğunda haber konusu olmaktadır. Ekonomik çıkar peşinden koşan medya grupları yüzünden, toplumun medyaya olan güveni azalmıştır. Bu durum demokrasi ve gazeteciliğin etik ilkesi açısından sorgulanmaya başlanmıştır. 1990’larda Amerika Birleşik Devletleri’nde (ABD) hem gazete endüstrisindeki hem de toplumundaki sorunlar, yurttaş gazeteciliğin büyümesine katkıda bulunmuştur. Amerikan medya sektörü kapitalizmin de etkisiyle ticarileşmiş, tekelleşmiştir. Bu etki halkın seçimlere olan bakışına da yansımış, seçimlere katılımının düşmesi sonucu günlük gazeteler günden güne azalan okuyucu kitlesi ile karşılaşmıştır (Perry, 2004, s. 28). Alternatif gazetecilik yaklaşımlarından biri olan yurttaş gazeteciliği, esasen ana akım gazeteciliğin hiyerarşik, elit odaklı kavramlarına karşıdır; eşitlikçi bir gazetecilik yaklaşımının getirilmesini savunmaktadır (Atton, 2003, s. 268).

Yurttaş gazeteciliğin kurucularından biri sayılan Rosen, gazeteciliğin yeni ve daha güçlü bir kamu felsefesine ihtiyacı olduğunu düşünmektedir. Kendisi kamu gazeteciliği teorisi için Alman filozof Jurgen Habermas'ın kamusal alan üzerine çalışmalarından, John Dewey'in 'The Public and Its Problems' adlı büyük kitabından ve gazetecilik eğitimcisi James Carey'in yazılarından beslenmektedir (Rosen, 1995, s. 32). Rosen yurttaş gazeteciliğin insanlara mağdurlar veya seyirciler yerine kamu işlerinin potansiyel katılımcıları olarak hitap etmesi; sadece sorunlarını öğrenmekle kalmayıp, siyasi topluluğun harekete geçmesine yardımcı olması; kamusal tartışma ortamını iyileştirmesi olarak anlatmaktadır. Yurttaş gazeteciliği akademisyenleri, siyasi liderlerin vatandaşlara karşı sorumlu olduğu ve vatandaşların kamusal sorunları kendi başlarına çözmeye çabalarına katıldığı müzakereci demokrasiyi teşvik etmektedirler. Onlar birçok toplumsal sorunun vatandaşların gönüllü katılımıyla çözülebileceğini savunmuşlardır. Bu nedenle, gazeteciliğin birincil siyasi sorumluluğu olarak demokratik süreçlere sivil

bağlılığın artmasına ve halkın katılımını teşvik etmeye yardımcı olması gerektiğini vurgulamaktadırlar. Gazeteciliğin amacı, kamu yaşamının durumunu yalnızca haber yapmak veya şikâyet etmek değil, teşvik etmek, hatta iyileştirmek olmalıdır.

Yurttaş gazeteciliği yalnızca müzakereci demokrasinin yeniden canlandırılmasını değil, aynı zamanda haber medyasının rehabilitasyonunun da yapmaktadır. Günümüzde medya genellikle devlet kurumlarının ve elitlerin diliyle haber yapmaktadır. Haberin nedenine, tarafların fikirlerine, olayın devamına bakılmamaktadır. Oysa yurttaş gazeteciliği haber kaynağı olarak vatandaşa başvurmakta ve yurttaş lehine bir yarar olana kadar haberciliği sürdürülmesini, okuyucuyu bilgilendirici, haberlerin sorun çözümüne teşvik edici nitelikte olmasını hedeflemektedir.

Belirtilmesi gereken önemli nokta çoğu kez pratikte yurttaş gazetecilik olarak ‘civic journalism’ terimi, Batı’da vatandaş gazeteciliği olarak adlandırılan ‘citizen journalism’ ile karıştırılmaktadır. İkisinin ayrımını belirtmek gerekirse; Yurttaş gazeteciliği, kamu gazeteciliği (public journalism), topluluk gazeteciliği (community journalism), katılım gazeteciliği (participatory journalism) olarak da adlandırılmaktadır. Vatandaş gazeteciliği ise özel bir gazetecilik eğitimi almayan, medya faaliyetleri için para almayan profesyonel olmayan yurttaşların yaptığı gazeteciliktir. Bazı kaynaklarda bu gazetecilik tanık gazetecilik olarak da adlandırılmaktadır. Bu tarz gazetecilikte bilgiler yüksek hız ile oluşturulmakta, ancak çoğu zaman bir gazetecinin mesleki etiğinin gereksinimlerini karşılamamaktadır. Bu anlamda amatör gazetecilerinin hiçbir sorumluluğu yoktur (Pustovalov, 2018, s. 3). Yurttaş gazeteciliği, gazetecilik yöntemlerini kullanarak habercilik felsefesine ve değerlerine uygun olarak haber aktarmanın yanı sıra toplumsal yaşamı etkilemeyi amaçlamakta ve profesyonel gazeteciler tarafından yapılmaktadır. Bu açıdan değerlendirildiğinde yurttaş gazeteciliğinin esasen kamuoyu oluşturma ve farkındalık yaratma ile ilgili olduğu sonucuna varılabilir. Yerel toplulukları ve vatandaşları karar verme ve sorun çözme süreçlerine dahil edecek haberleri üretmeyi amaçlamaktadır (<https://participedia.net/>).

Bu çalışmada yurttaş gazeteciliği üzerinde literatür taraması yapılmış ve tarihsel gelişim sürecine yer verilmiştir. Yurttaş gazeteciliğinin felsefi temelleri, özellikleri hakkında da bilgiler sunulmuştur. Çalışmanın temel amacı Kırgızistan ve Türkiye alternatif medyaları olarak kabul edilen azattyk.org ve bianet.org sitelerinin haberlerin

bağlılığın artmasına ve halkın katılımını teşvik etmeye yardımcı olması gerektiğini vurgulamaktadırlar. Gazeteciliğin amacı, kamu yaşamının durumunu yalnızca haber yapmak veya şikâyet etmek değil, teşvik etmek, hatta iyileştirmek olmalıdır.

Yurttaş gazeteciliği yalnızca müzakereci demokrasinin yeniden canlandırılmasını değil, aynı zamanda haber medyasının rehabilitasyonunun da yapmaktadır. Günümüzde medya genellikle devlet kurumlarının ve elitlerin diliyle haber yapmaktadır. Haberin nedenine, tarafların fikirlerine, olayın devamına bakılmamaktadır. Oysa yurttaş gazeteciliği haber kaynağı olarak vatandaşa başvurmakta ve yurttaş lehine bir yarar olana kadar haberciliği sürdürülmesini, okuyucuyu bilgilendirici, haberlerin sorun çözümüne teşvik edici nitelikte olmasını hedeflemektedir.

Belirtilmesi gereken önemli nokta çoğu kez pratikte yurttaş gazetecilik olarak ‘civic journalism’ terimi, Batı’da vatandaş gazeteciliği olarak adlandırılan ‘citizen journalism’ ile karıştırılmaktadır. İkisinin ayrımını belirtmek gerekirse; Yurttaş gazeteciliği, kamu gazeteciliği (public journalism), topluluk gazeteciliği (community journalism), katılım gazeteciliği (participatory journalism) olarak da adlandırılmaktadır. Vatandaş gazeteciliği ise özel bir gazetecilik eğitimi almayan, medya faaliyetleri için para almayan profesyonel olmayan yurttaşların yaptığı gazeteciliktir. Bazı kaynaklarda bu gazetecilik tanık gazetecilik olarak da adlandırılmaktadır. Bu tarz gazetecilikte bilgiler yüksek hız ile oluşturulmakta, ancak çoğu zaman bir gazetecinin mesleki etiğinin gereksinimlerini karşılamamaktadır. Bu anlamda amatör gazetecilerinin hiçbir sorumluluğu yoktur (Pustovalov, 2018, s. 3). Yurttaş gazeteciliği, gazetecilik yöntemlerini kullanarak habercilik felsefesine ve değerlerine uygun olarak haber aktarmanın yanı sıra toplumsal yaşamı etkilemeyi amaçlamakta ve profesyonel gazeteciler tarafından yapılmaktadır. Bu açıdan değerlendirildiğinde yurttaş gazeteciliğinin esasen kamuoyu oluşturma ve farkındalık yaratma ile ilgili olduğu sonucuna varılabilir. Yerel toplulukları ve vatandaşları karar verme ve sorun çözme süreçlerine dahil edecek haberleri üretmeyi amaçlamaktadır (<https://participedia.net/>).

Bu çalışmada yurttaş gazeteciliği üzerinde literatür taraması yapılmış ve tarihsel gelişim sürecine yer verilmiştir. Yurttaş gazeteciliğinin felsefi temelleri, özellikleri hakkında da bilgiler sunulmuştur. Çalışmanın temel amacı Kırgızistan ve Türkiye alternatif medyaları olarak kabul edilen azattyk.org ve bianet.org sitelerinin haberlerin

yurttaş gazeteciliği ilkeleri açısından incelemektir. İki alternatif medyadan 2022 yılının mayıs ayında yayınladığı haberler örneklem olarak seçilmiş ve içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir.

Yurttaş gazeteciliği alanına ilgili güncel bilgileri eklemek üzere yapılan bu çalışmanın temel amacı, Kırgızistan ve Türkiye'de alternatif medya özelliği taşıyan Azattyk.org ve Bianet.org sitelerinde yapılan haberlerin, yurttaş gazeteciliğinin temel ilkelerine uyup uymadığı tespit etmektir. Bu amaç doğrultusunda iki haber sitesinin haberleri ele alış formatları, konuları ve içerikleri incelenerek, alternatif medya platformu olarak kabul edilen 2 haber sitesinin yurttaş gazetecilik özelinde bunu gerçekleştirme durumlarını ortaya koymaya çalışılmıştır. Çalışma, daha önce yapılan çalışmalarla karşılaştırma yapılabilmesi, farklı ülkelerdeki alternatif medyalarının işleyişini görmek ve ileride yapılacak çalışmalara kaynak olması açısından önemlidir.

1. Yurttaş Gazeteciliği ve Tarihi

Kamu gazeteciliği, bir başka deyimle yurttaş gazeteciliği, Amerikan gazeteciliğinde en önemli reform hareketlerinden biri olarak sayılmaktadır. ABD'de 1980'lerin sonunda ve 1990'ların başında ana akım haber medyasında bir dönüşüm dalgası gelişmiştir. Amerika'da başlayan bu dalga kısa süre içerisinde dünyanın birçok ülkesine yayılmıştır. Kaya (1985) liberal demokrasi tezleri, basının görevi hükümete bir gözlemci olarak çalışmak, vatandaşları önemli konularda karar almasına yardım edecek bilgileri sağlamak, toplumdaki farklı bakış açılarından haberdar etmek olduğunu aktarmaktadır. Yine de bu tezlerde basın ve demokrasi ilişkisi en iyi şekilde serbest piyasada uygulanması beklenmektedir. Tıpkı mal ve ürünler gibi çeşitli fikirler de piyasada rekabet etmesi ve insanların bizzat kendileri yanlışı doğrudan, kötüyü iyiden ayırt etmesi düşünülmekteydi (Akt. Uzun, 2006, s. 636). Ancak serbest piyasa tekelleşmeye ve yoğunlaşmaya yol açmıştır. Medyadaki tekelleşme, egemen sınıfın baskısı liberal demokrasi tezlerini çürütmüştür. Demokrasinin çok sesliliğine tehdit olmuştur. Birçok açıdan 'enler' ülkesi olarak sayılan ABD'de medyanın 'egemenlerin propaganda aracı haline dönüşmesi', 'dezenformasyon', 'manipülasyon', 'mizenformasyon' en çok yapılanlar haline gelmiştir. Dolayısıyla medyadaki mevcut duruma karşı bir tepki olarak yurttaş gazeteciliği ortaya çıkmıştır (Duran, 2005, s. 94).

Yurttaş gazeteciliği üzerinde çalışma yapan akademisyenler, gerçek bir demokrasinin aktif ve anlamlı vatandaş katılımını gerçekleştiren bir gazeteciliğe bağlı olduğunu iddia etmektedirler. Geleneksel gazeteciliğin bu tür vatandaş katılımına bağlılık göstermemesi, gazete okurlarının azalmasından ziyade, hem seçimler sırasında azalan seçmen katılımında, hem de yerel toplulukların yurttaşlık işlerine azalan vatandaş katılımında kendini göstermiştir. Vatandaş katılımına bağlılığın olmaması, siyasi bilgilere yönelik kamu ilgisinin azalmasına da yol açmıştır (Haas, 2003, s. 617). Bu anlamda Amerikan halkının hükümete ve siyasete yabancılaştığı gözlemlenmiştir. Özellikle 1988 başkanlık seçiminde seçmenlerin katılımı düşük olmuş ve bu durum gazetecileri endişelendirmiştir. Yabancılaşma ekonomik bir sorundu, çünkü insan kamu işleriyle ilgilenmediğinde daha az gazete okuyordu. Bu aynı zamanda kişisel bir sorundu, çünkü birçok gazeteci kendilerini kamu aktörleri ve vatandaşlar olarak bağımsız hissetmiyorlardı. Bu açıdan yurttaş gazeteciliğin ortaya çıkmasının diğer bir nedeni, kamuoyunda basının imajının gözden düşmesi, gazetecilere duyulan saygısında azalmasıdır. 1991 tarihli Amerikan siyasi tutumları üzerine yapılmış bir araştırmada insanların basını, toplumun gerçek endişelerinden kopmuş bir siyasi sınıfın parçası olarak gördüğü bilinmiştir (Dzur, 2002, s. 315). Times Mirror şirketi tarafından yürütülen araştırmada ise Amerikalıların yüzde 71'inin artık basını "toplumun sorunlarını çözme yoluna engel olduğunu" düşünmüşlerdir. Sadece Amerika'da değil, dünyanın pek çok ülkesinde ticarileşme ve tekelleşme sonucunda yaygın medya ekonomik ve çıkar çevreleriyle, iktidarla iç içe geçmiştir. Genel basın dördüncü güç olarak kamu yararına yasama, yürütme ve yargıyı denetleme görevini yitirmiştir. Toplumun güvenini kaybetmiştir (Rosen, 1995, s. 34). Yurttaş gazeteciliği de bu tür tespitleri ciddiye almış, kamu hayatının geldiği üzücü duruma basının da dahil olduğunu anlamış ve gazeteciliği reforme etmek istemiştir.

Geleneksel medya halk sorunlarından uzaklaşarak iktidarın lehine bir yayıncılık yaparken yurttaş gazeteciliği haber üretimde yurttaşın sorunların temel almaktadır. Yurttaş gazeteciliğinin amacı, okuyucuları kendi sorunları ve güncel olaylar hakkında bilgilendirmektir. Değerlendirmeye ve eyleme geçmeye motive etmek, onları kendileriyle ilgili kararların alınma süreçleri konusunda bilgilendirerek yurttaş katılımını arttırmaktır. Hâkim medyada sıradan insan sadece şiddet, suç, doğal felaket gibi olumsuz durumlarda haber konusu olmaktadır. Aslında olması gereken; insanlar ile

problemleri felakete dönüşmeden önce gündeme getirilmesidir. Sadece duyurmakla yetinmeyip, çözüm yollarının da geliştirilmesi gazetecinin görevi sayılmaktadır (Cangöz, 2005, s. 109-112). Bu amaç doğrultusunda filizlenen ABD'deki yurttaş gazeteciliğinin temel amacı; onu “gazeteciliğin eski altın günlerine dönüş” olarak belirlenmiştir (Duran, 2005, s. 94).

Yurttaş gazetecilik, toplum ve siyaset içerisinde bir şeylerin ciddi şekilde yanlış gittiğini fark eden bir grup insanın ortaya attığı bir düşüncedir. Onlara göre ABD'de kamu hayatı sıkıntıdaysa, gazetecilik de sıkıntıdadır demektir. Kamusal yaşamı güçlendirmek, insanların kendi topluluklarını sivil işlerine karışmasını sağlamak yurttaş gazeteciliğinin değişmez hedefidir. Bu nedenle gazeteciler kamusal yaşamı desteklemek için ellerinden geleni yapması düşüncesindedirler. Basın, vatandaşların katılımına yardımcı olmalı ve onları ciddiye almalıdır (Massey, 1998, s. 394). Yurttaş gazetecilik sadece toplumun problemlerini raporlamanın ötesine geçerek o sorunların çözümlenmeye doğru ilerleme; kamu yaşamının iyileştirilmesine yönelik uzun vadeli bağlılık; vatandaşların endişelerini araştırmak ve onları kamusal hayata dahil etmek için yayınlanmış çabaları da içerir. Gazeteciler insanların kendilerini izleyiciler veya bilgi tüketicileri olarak değil, aktif vatandaşlar olarak görebilmeleri için motive etmelidir (Walters, 2011, s. 12-14).

Rosen için yurttaş gazeteciliği en az iki şeydir. Birincisi, basının doğru görevi hakkında bir tartışmadır. İkincisi, Amerikan gazeteciliğinde yavaş yavaş yayılan bir dizi uygulamadır. 30 yılı aşkın gazetecilik mesleğinde çalışan Davis Merritt kamu gazeteciliği üzerine bir kitap yayımlayarak konuyu alanda da uygulamaya çalışmıştır. Merritt kamu gazeteciliğinin sadece akademik olmasını engelleyerek meslektaşları arasında bu fikrin görünür olmasına önemli oranda katkı sağlamıştır (Rosen, 1995, s. 35). Shaffer'in göre, yurttaş gazeteciliğinin üç temel ilkesi vardır: (1) Yurttaş gazeteciliği, haberciliğin yapısını yeniden tanımlayarak haberin tanımını genişletir ve böylece okuyucunun ilgisini artırmayı amaçlar. (2) Haberde dengeliliği okuyucu lehine yeniden tanımlar, böylece yeni bir okuyucu imajı oluşturulmaktadır. (3) Okuyucuların gazetecilerle etkileşime geçebilecekleri yeni kanallar oluşturularak gazeteciler ile vatandaşlar arasındaki mesafe azaltılmaya çalışılmaktadır (Akt. Karaman & Önder, 2017, s. 166). Duran ise haber kaynaklarının çoğaltılması, haber kaynağı ile uzun süreli

ilişki kurulması, hedefe ulaşana kadar araştırma ve yayınlama ilkelerini yurttaş gazeteciliğinin temel ilkeleri olarak öne sürmüştür. Görüldüğü gibi yurttaş gazeteciliğinin temel hedefi haberi okuyucu/izleyici lehine yeniden tanımlamaktır, medya kullanıcıları pasif değil aktif katılımcılara dönüştürmektir (2005, s. 95-100).

Modern yurttaş gazetecilik ilk olarak 1980'lerde Georgia, Columbus'ta ortaya çıktığı ifade edilmektedir. Ledger-Enquirer'in gazetesinin editörü Jack Swift, yerel vatandaşların sivil ve politik yaşamını canlandırmayı istemiştir. O dönemler yerel halk hükümete güvenmiyordu ve örneğin siyahilerin çoğu oy kullanmak için kaydolmuyorlardı. Swift, gazetesini bir topluluk katılımcısı olarak konumlandırmak için vatandaşların katıldığı toplantılar düzenlemiştir ve ortaya atılan problemler gazeteye yazılmaya başlanmıştır. Bu açıkça gazeteciliği gerçeği yansıtmaya çalışmanın bir adım ötesine taşımıştır. Zamanla proje kapanmış ancak fikir yaşamını devam ettirmiş. Bu durum ABD gazetelerinin yarısı 1990'larda yurttaş gazetecilik yapmasına kadar götürmüştür. 90'lı yıllardaki seçim kampanyaları medyada yansıtılması yurttaşları bilgilendirici, sorunlar üzerinde tasarlanmış nitelikte değildi. Başkanlığa aday olan George W. Bush ve Michael Dukakis arasındaki 1988 başkanlık seçimleri medyada at yarışı gibi stratejilerle yer almıştır. Wichita Eagle gazetesinin editörü Davis Merritt bu durumu değiştirmeye karar vermiş ve sonraki vali yarışında gazetesi sosyal incelemelerdeki önemli görülen konular üzerine haber yapmaya başlamıştır. Sonuçta vatandaşların konulara ilişkin farkındalığı gibi seçmen katılımı da arttığı görülmüştür (Perry, 2004, s. 28). Bu tarihlerden itibaren kamu gazeteciliği yerel gazeteler tarafından aktif uygulanmaya başlamıştır. Örneğin Charlotte Observer 1992 seçim kampanyasında siyaset profesyonellerin egemen olduğu yaklaşımı terk etmiş ve yerine 'Vatandaşın Gündemi' olarak adlandırıldığı bölge sakinlerinin problemleri ve isteklerinden oluşan tartışma listesi üzerine yayın yapmıştır. Norfolk Virginian Pilot da kamu gazeteciliği girişimini sürmüştür. Orada editörler, siyaseti ve hükümeti 'daha kamusal' bir şekilde ele almak için görevlendirilmiş 'kamusal yaşam ekibi' adında muhabirler grubunu yaratmışlardır (Rosen, 1995, s. 35).

2. Yurttaş Gazeteciliğinin Felsefi Temelleri

Kamu gazeteciliği nispeten yeni bir gazetecilik hareketi olsa da teorik kökleri eski zamanlara uzanmaktadır. 1920'lerde gazeteci Walter Lippmann ve filozof John

Dewey'in demokrasi ve basın üzerindeki tartışmalar, 1940'larda ve 1950'lerde Hutchins Basın Özgürlüğü Komisyonu'nun raporları yurttaş gazeteciliği için temel oluşturmuştur.

2.1. Lippmann ve Dewey'in Tartışması

Gazetecilerin vatandaşlara pasif seyirciler yerine aktif katılımcılar olarak davranmaları gerektiği şeklindeki yurttaş gazeteciliğinin temel argümanı, tarihsel olarak Walter Lippmann ve John Dewey'in demokratik bir toplumda gazeteciliğin rolü ve sorumluluğu üzerine tartışmalarında ortaya atılmıştır. W. Lippmann 'Public Opinion' eserinde modern toplumun siyasi sorunları büyük ve karmaşık olduğundan dolayı vatandaşların yönetime tam olarak katılamayacağını savunmuştur. İnsanları kamu işlerinde ara sıra oy kullanmakla sınırlı olan seyirciler olarak nitelendirmiştir. Gazeteciliğin temel görevi ise, kendi kendini yönetemeyen vatandaşları mümkün olan en iyi şekilde bilgilendirmek için siyasi liderlerin ve uzmanların düşünce ve eylemlerini vatandaşların anlayabileceği bir dile tercüme etmek olduğunu vurgulamıştır (Haas, 2003, s. 619). Lippmann'ın seçkin demokrasi modelinin aksine, Dewey daha aktif bir gazetecilik aracılığıyla daha fazla vatandaş katılımını savunmuştur. 'The Public and Its Problems' kitabında Dewey, modern medyanın, özellikle gazetelerin, gazetecilere müzakereci bir halk yaratmaya yardım etme fırsatı sunduğunu savunmuştur. Modern kitle iletişim araçları, vatandaşları siyasi sorunlar hakkında eğiterek öğrenme alanını genişletme fırsatını sunmaktadır. Siyasi kararlar ve sonuçlar arasındaki bağlantılar hakkında bilgi vererek kamuoyunun oluşmasına ve halkın kendi kararlarına göre harekete geçmesine yardımcı olmaktadır. Dewey, bu şekilde, modern medyanın vatandaşların demokratik süreçlere aktif olarak katıldığı 'büyük bir topluluk' yaratma fırsatını sağladığını savunmuştur. Dewey için demokrasi, sadece bir yönetim biçimi değil, bir yaşam biçimidir (Perry, 2004, s. 25).

2.2. Hutchins Komisyonu

Dewey'in fikirleri daha sonra resmi olarak Basın Özgürlüğü Komisyonu olarak adlandırılan Hutchins Komisyonu'nda bir yanıt bulmuştur. Filozof Robert Hutchins liderliğindeki komisyon Amerikan basınının durumunu incelemiştir. Komisyonu Amerikan basını hakkında fazla yüzeysel, sansasyonel, dar görüşlü, zaman zaman dürüst olmayan ve sorumsuz davrandığı sonucuna varmışlardır. 1947'de komisyonun 'Özgür ve Sorumlu Basın' başlıklı raporu yayınlamıştır. Bu 'Basının Sosyal Sorumluluk

Teorisi' olarak adlandırılan yeni bir kavramın ana kaynağı olmuştur. Gazetecilik etiği uzmanları bu raporu 'yirminci yüzyılın medya üzerine en önemli makalesi' olarak adlandırmışlardır (Nazaretyan, t.y., s. 227-228). Sosyal sorumlu basının ideologları, yalnızca ifade özgürlüğünü teşvik etmekle kalmayıp, aynı zamanda topluma karşı belirli yükümlülükler üstlenme çağrısında bulunmuşlardır. Hutchins Komisyonu, Özgür ve Sorumlu Basın başlıklı raporunda, gazeteciliğin görevi olarak, (a) günün olaylarını doğru ve kapsamlı bir şekilde sunması, (b) bilgi alışverişi için bir forum işlevi görmesi; (c) toplumu oluşturan grupların temsili bir resmini sunması; (d) toplumun amaç ve değerlerini açıklamak ve (e) günün istihbaratına tam erişim sağlaması yazılmıştır. Komisyonun raporu, basının sosyal sorumluluğuna ilişkin bir teoriyi ima etmiştir. Yurttaş gazeteciliği bu felsefi çizgiyi devam ettirmiştir, daha açık ve aktif olarak kamusal tartışmaya, toplum meselelerine odaklanmıştır (Loomis, 2000, s. 3-12).

3. Müzakereci Demokrasi Teorisyenleri

Yurttaş gazeteciliği alanında görüş bildiren akademisyenler, siyasi liderlerin vatandaşlara karşı sorumlu tutulduğu ve vatandaşların kamusal sorunları kendi başlarına çözmeye katıldığı müzakereci bir demokrasiyi teşvik etmektedirler. Onlar birçok kamu sorununun gönüllü vatandaş katılımıyla çözülebileceğini savunmakla birlikte, siyasi liderlerin kamusal hesap verebilirliğini güçlendirmek için, gazeteciler siyaset haberlerini vatandaşları ilgilendiren meselelerle ilişkilendirmesi gerekmektedir. Vatandaşların yerel toplulukların yurttaşlık meselelerine daha aktif ve anlamlı bir şekilde katılmalarına yardımcı olmak için gazeteciler, haberleri sıradan insanları ilgilendiren meselelere dayandırmalı, halkı bu meseleler hakkında düşüncelerine ve çözümlerine yardımcı olmalıdır. 'Kamusal Alanın Yapısal Dönüşümünde' Habermas, gerçek bir kamunun ancak yurttaşların birbirleriyle veya başkalarıyla kendilerini ilgilendiren kamusal meselelerin sürekli ve açık tartışması içinde olduklarında ortaya çıkacağını savunmuştur. Gazetecilerin temel görevinin ise, vatandaşların kendi aralarında tartışabilecekleri bir kamusal alan yaratmak olduğunu vurgulamıştır (Haas, 2003, s. 622-623). Müzakere forumları, vatandaşların kamu sorunları hakkında toplu kararlar almak için düzenli olarak bir araya geldiği her ortamı hem hükümet hem de hükümet dışı kuruluşları kapsamaktadır. Bunlar sadece yasama oturumlarını, mahkeme işlemlerini ve hükümetin her seviyesindeki idari duruşmaları değil, aynı zamanda

hastaneler ve diğer benzer kurumlardaki halk örgütleri, meslek birlikleri, hissedarlar toplantıları ve vatandaş komitelerinin toplantılarını da içermektedir (Grogan & Gusmano, 2005, s. 128). Kamu gazeteciliğinde, gazetecilerin kamuoyunu şekillendirmeye yardımcı olması gerektiğine dair temel argüman Daniel Yankelovich'e kadar uzanabilmektedir. O gazeteciler sadece kamuoyunu belirli konularda bilgilendirmek ile yetinmeyip, kamuoyunu üç aşamalı bir süreçten geçirmesini: (a) bir sorunun var olduğu ve çözülmesi gerektiğine dair kamu 'farkındalığını' artırmak, (b) seçenekleri dile getirerek halkın sorunu çözmesine yardım etmek ve (c) sorunun nasıl çözülmesi gerektiği konusunda 'kamu muhakemesini' üretmesini savunmuştur (Yankelovich, 1991, s. 299).

3.1. Toplumsal Sorumluluk

Yurttaş gazeteciliği basının dört teorisi içinden sosyal sorumluluk teorisinde de yer almıştır. 20. yüzyılda liberal basından sosyal sorumluluk teorisine doğru kademeli bir kayma olmuştur. 1956'da Amerikalı sosyologlar F. S. Siebert, T. Peterson, W. Schramm, sosyal sorumluluk kavramını ortaya atmışlardır (Gorbunov, 2018, s. 83). Bunun nedeni, basın özgürlüğü koşullarında, bazı gazetecilerin meslektaşlarının ve yayın sahiplerinin basın özgürlüğünü kötüye kullandıklarını, bazen kişisel çıkarları için kullandıklarını fark etmişlerdir. Serbest piyasanın basın özgürlüğü vaadini tam olarak yerine getirmekte ve topluma beklenen faydaları sağlamakta başarısız olduğunu fark etmişlerdir. Aslında sosyal sorumluluk teorisi, basının eski ilkelerini, mesleki etik kodlarını tekrarlamıştır. En önemli özelliği, hükümet ve kamu sorunlarıyla ilgili tarafsızlığa, nesnellığe vurgu yapılması ile izleyicilerinin ihtiyaçlarına cevap verecek ve faaliyetleri için topluma hesap verebilir mekanizmalara dahil edilmesidir (Chetvertkov, 2012, s. 42-43).

D. McQuiel çalışmasında medya için sosyal sorumluluk teorisinin ilkelerini şöyle özetlemektedir:

1. Medya topluma karşı belirli yükümlülükler üstlenmeli ve bunları yerine getirmelidir.
2. Bu yükümlülükler, yüksek mesleki bilgi, nesnellik, doğruluk ve denge standartları korumalıdır

3. Medya, bu yükümlülükleri uygularken yasa ve mevcut kurumlar çerçevesinde düzenlenmelidir.

4. Medya suça, sivil kargaşaya, şiddete yol açabilecek veya azınlık gruplarını rahatsız edebilecek her şeyden kaçınmalıdır.

5. Medya bir bütün olarak çoğulculuk pozisyonuna saygı göstermeli ve çeşitli görüşlere erişime izin vererek toplumun çeşitliliğini yansıtmalıdır.

6. Medyanın faaliyeti, yüksek standartlarda çalışma, izleyicilerinin refahı için endişe etmelidir (Akt. Shaykhutdinova, 2016, s. 207).

Jay Rosen ve Davis Merritt, ‘kamu gazeteciliği’ terimini 1993 yılında ortaya attıktan sonra, kamu (veya yurttaş) gazeteciliği fikirleri diğer ülkelere yayılmaya başlamıştır (Akt. Nip, 2008, s. 179). Yurttaş gazeteciliği projeleri insanların hayatlarını değiştiren ve kültürel evrimi teşvik eden fikirler getirmelerine yardımcı olması amaçlanmıştır. Çünkü insan, yalnızca bir yurttaş olarak değil, aynı zamanda topluluğa tepki veren ve dolayısıyla onu küçük veya daha önemli şekillerde değiştiren biri olarak da var olmaktadır (Perry, 2004, s. 30).

4. Yurttaş Gazeteciliğinin Temel İlkeleri

Yurttaş gazeteciliği, itibarını yitiren gazetecilik mesleğine eski itibarını yeniden kazandırmak, medya ile toplum arasındaki uçurumu da ortadan kaldırmanın gayesi içerisinde. Geleneksel gazeteciler genellikle tarafsız, nesnel izleyiciler gibi davranırken, yurttaş gazeteciler kendi topluluklarında aktif bir rol üstlenmeye ve yurttaşlarını da aynısını yapmaya teşvik etmeye çalışırlar. Massey, insanların kamusal yaşama katılımını arttırmak için elit gruplardan ziyade ‘ortalama’ yurttaşların görüşleri önemli olduğunu aktarmıştır (1998, s. 395). Yurttaş gazeteciliğinin önemli ilkelerinden biri, haber üretilirken mümkün olduğunca çok kaynağa haberde yer vermektir. Böylece gerçeğe daha yakın olacaktır. Yurttaş gazeteciliği haber hiyerarşisini yeniden şekillendirirken, önceliği devlet görevlilerinden, büyük şirket yapılarından veya güç merkezlerinden alıp sokaktaki sıradan vatandaşlara verir (Duran, 2005, s. 97-98). Gazetecilerin siyasi seçkinler ile ilgili değil vatandaşları ilgilendiren konularda haberler yapması siyasi liderlerin kamuya hesap verme sorumluluğunun güçlendirilmesine ve

vatandaşların kamu işlerine daha aktif şekilde katılması için yardımcı olacaktır (Perry, 2004, s. 25).

Yurttaş gazeteciliğinde genellikle ekip çalışması içinde uzun vadeli ve sürekli gazetecilik gereklidir. Özer'in belirttiğine göre liberal gazetecilikten farklı olarak, yurttaş gazetecilikte hız, önemli unsur olarak sayılmamaktadır (2012, s. 30). Burada haberin kendisinden veya yayınlanmasından daha önemli unsur haberin oluşum sürecidir. Çünkü haber kaynağı ile uzun süreli temasa geçmeyi gerektirir. Haber içerik ve oluşum süreci dikkate alınmalıdır. Haber asıl hedef kitlesi veya haberin kaynağı olan vatandaş, söz konusu haberin kendi haberi olduğunu hissetmelidir. Vatandaş, üretilen habere katılmalı ve haberi kendi haberi olarak algılamalıdır (Arık, 2013, s. 275).

Yurttaş gazeteciliğinin bir diğer önemli özelliği de haberin konusu amaca ulaşana kadar haberleri takip etmek ve yayınlamaktır. Klasik gazetecilik anlayışındaki, olaya bir gözlemci olarak yaklaşım sadece olup biteni haber yapmak yerine yurttaş gazeteci, vatandaş yararına gelişme gösterene kadar yayın yapar. Yurttaş gazeteciliği, yurttaş bilgilendirme sorumluluğunun yanında, yurttaşın haklı olduğu alan ve konularda da bu meşru talebin hayata geçirilmesini talep etmektedir. Bir gazetecinin özel çıkarlardan ziyade kamu yararına çalışan, vatandaş ile hükümet arasında elçilik yapan bir gazeteci olduğunu görmek, okurun gazeteye olan güvenini arttıracak fikri vurgulanmıştır (Kutlu & Bekiroğlu, 2013, s. 256).

Yurttaş gazeteciliğini destekleyenler ve eleştirenler bu gazetecilik anlayışını nelerin oluşturduğu konusunda her zaman aynı fikirde değillerdir. Daha önceki çalışmalara atıfta bulunarak Nip, yurttaş gazeteciliği uygulamasındaki altı ana uygulama belirlemiştir. Yurttaş gazeteciliği adını taşıyan girişimlerin çoğu, bu uygulamaların hepsini olmasa da bazılarını kullanma eğilimindedirler:

1. Gündemi oluşturmak için halkı dinlemek: Anketler, belediye toplantıları, odak grupları, okuyucu panelleri ve samimi sohbetler düzenlemek;
2. Sıradan insanlara ses vermek: Sivil kuruluşların veya bağımsız kişilerin görüşlerin haberlerinde daha sık temsil etmek;

3. Problemler hakkında haberler sunmak ve hikâyelerin ardındaki meseleler hakkında vatandaş tartışmasını teşvik etmek, olası çözümler hakkında bilgi vermek;

4. Haberleri daha erişilebilir kılmak;

5. İnsanların problem çözme sürecine katılmasını kolaylaştırmak;

6. Toplumu aydınlatma etkisini en üst düzeye çıkarmak; (Blazier and Lemert, 2000; Charity, 1995; Ford, 2000; Grimes, 1999; Lambeth, 1998; Schaffer, 1996 (Akt. Nip, 2008, s. 179-180).

Geleneksel medyanın toplumun sorunlarından uzaklaşarak iktidarın yararına yaptığı tek sesli yayın politikasına tepki olarak yurttaş gazeteciliği, aslında en iyi yerel medyada uygulanabilecek bir çalışma yöntemidir. Neden olarak yerel medyada çalışan gazeteciler izleyiciye/okuyucuya daha yakındır, daha fazla etkileşime girebilirler. Yurttaş gazeteciliğinin ortaya çıktığı ABD’de yerel medya, bu tür gazetecilik uygulamasını başarılı şekilde yerine getirdiği görülmüştür (Cangöz, 2005, s. 111-112). Günümüzde internet teknolojileri hayatın birçok alanını etkilediği bir gerçektir. Medya da internetin sağladığı avantajlardan yararlanarak dijital alana taşınmıştır. İnternet teknolojilerinin gelişmesi sonucunda yurttaş gazeteciliği de yoğun bir şekilde sanal ortamda kendini gerçekleştirmiştir ve dijital ortamda birçok projenin hayata geçirilmesiyle kamu tarafından fark edilmiştir. Bu durum sadece yurttaş gazeteciliğinin yaygınlaşmasına yol açmamış, aynı zamanda kamu ve kamusal alan kavramların da dönüşümüne katkı sağlamıştır (Arık, 2013, s. 278).

Duran, kendi çalışmasında yurttaş gazeteciliği yöntemleriyle başarılı şekilde çalışan 20 Amerikan gazetecisi tarafından belirlenen yurttaş gazeteciliğinin sağladığı 20 yararı sıralamıştır. 20 yararın öne çıkan maddelerini sıralamak gerekirse; ‘Güvenliğimizi yeniden sağladık; Kritik konulara yoğunlaşmayı; Olaya farklı gözle bakmayı öğrendik; Sıradan olayları cazip hale getirdik; Haber izleme ve aktarmayı yurttaş açısından anlamlı kıldık; Bakış açımız genişledi; Olayın tüm taraflarını bir araya getirdik; Okurla samimi ilişki kurduk; Yeni teknolojiden yararlanmayı öğrendik; Yurttaşların kendi sorunlarıyla ilgilenmelerini sağladık, eyleme geçmelerine yardımcı olduk; Yurttaş sorunlarına önem vermeyi öğrendik’ demişlerdir (2005, s. 104-105).

- Kadın, insan, çocuk hakları ve ifade özgürlüğü alanlarına odaklanıyor
- Etik & politik olarak sorumlu gazetecilik yürütüyor.
- Bianet. Org haber sitesinde ana haber sayfasını dört alt-site tamamlıyor (<https://bianet.org/>).

Azattyk ise Kırgızistan'ın bağımsız haber sitesi olarak bilinmektedir. Radyo ve internet üzerinden yayıncılık yapmaktadır. Azattyk'ın misyonu, bilginin yayılması ve dağıtılmasıyla insan haklarının yanı sıra demokratik değerleri ve kurumları teşvik etmektir. Azattyk medyada eksik olan bilgileri sağlamak ve açık tartışmaya yol açmak doğrultusunda çalışmaktadır. Azattık'a bir zamanlar yöneticilik yapan Tynchtykbek Chorotegin, Azattık'la ilgili şu ifadeleri kullanmaktadır: "Azattyk'in tek bir hedefi var. Basın ve ifade özgürlüğünü desteklemek ve Kırgızistan'da serbest bilgi akışını kolaylaştırmak. Başka bir hedefi yok." (<http://media.kg/>).

Azattyk kendi temel ilkelerini ise şöyle açıklamaktadır:

- Doğruluk, söylentilerle veya yanlış bilgilere dayalı ifadelerle açıklanamaz.
- Tarafsızlık, herhangi bir siyasi, ekonomik ve dini bakış açısını desteklememeli veya teşvik etmemelidir. Haberdeki olay herhangi bir çarpıtma veya önyargı olmadan açıkça tanımlanmalıdır.
- Yorum, editoryal makale, bireysel bir bakış açısı dayatmak yerine genel bir durum değerlendirmesini tercih etmelidir.
- Savunuculuktan izolasyon, demokratik bir sistemi ve insan haklarını savunur ancak belirli bir politika veya yasanın kabul edilmesini tek taraflı olarak desteklememelidir (<https://www.azattyk.org/>).

6. Yöntem

Azattık.org ve bianet.org'un haberlerinden yurттаş gazeteciliği ilkelerinin incelendiği bu çalışmada içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi yöntemi, medya içeriklerinde kullanılan, niceliksel, sistematik ve nesnel bir yöntemdir (Gökçe, 1995, s. 16). İçerik analizi yönteminin belirli koşulları ilk olarak, iletişimi 'düz anlamsal' düzeyde sınırlama ihtiyacı, ikincisi, nesnellik ilkesinin zorunluluğu, üçüncüsü ise sistematikliktir. Taylan, Hansen'e atıfta bulunarak nicel içerik analizi yönteminin

amacının; herhangi bir metinde belirli niteliklerin veya kategorilerin görülme sıklığını belirlemek ve saymak olduğunu belirtmektedir. Ancak asıl sorun, içerik analizinde sayısallaştırmanın nereye kadar mümkün olduğunu ve metinlerin toplumsal etkisi veya yansıttıkları gerçeklikler arasındaki ilişki ile bu teknikte temsil edilen nicel göstergelerin nasıl anlaşıldığını veya yorumlandığını anlatmaktır (Akt. Taylan, 2011, s. 66).

Yurttaş gazeteciliği çerçevesinde haberlerin hangi konularda yapıldığının belirlenmesini tespit etmek için bu çalışmada içerik analizi yöntemi en uygun yöntem olarak seçilmiştir. Analiz için medya haberlerine ve kaynak kullanımına, haber içeriğine bakarak 7 sorudan oluşan açıklayıcı bir kodlama cetveli oluşturulmuştur. Elde edilen veriler SPSS programı yardımıyla açıklanmıştır. Bu çalışmanın amacı iki farklı ülkede faaliyet gösteren farklı iki alternatif mecrada yayınlanan haberlerin yurttaş gazeteciliği ilkeleri taşıyıp taşımadığını, hangi konularda daha çok haber ürettiğini, haber kaynağı olarak kimin veya kimlerin kullanıldığını, haberde yurttaş yararına gelişme olup olmadığını ortaya koymaktır. Yurttaş gazeteciliği anlayışına daha yakın içerik üreten Kırgızistan'dan azattık.org ve Türkiye'den bianet.org siteleri örneklem olarak seçilmiştir. Çalışma, 2022 yılının mayıs ayında yayınlanan azattık.org sitesindeki 'Halkın Sesi' köşesindeki haberler ve bianet.org sitesindeki manşet haberlerle sınırlandırılmıştır. Her siteden 101 haber, toplamda 202 haber analiz edilmiştir.

Ele alınan bu çalışmada daha önce belirtilen amaçlara yönelik aşağıdaki sorulara yanıt aranmaya çalışılmıştır:

1. Haberlerin konusu nedir?
2. Haberde kullanılan ana kaynak kimdir/nedir?
3. Haberde yurttaşın sorunuyla ilgili bir çözüm/öneri sunuluyor mu?
4. Haberde kaç kaynağa yer verilmiştir?
5. Haberde yurttaş lehine bir taraflılık var mı?
6. Haberde yurttaş bilgilendirici-eğitici bir içerik bulunuyor mu?
7. Haberde yoruma yer veriliyor mu?

7. Bulgular ve Yorum

Çalışmanın güvenilirliğini sağlamak adına aynı veriler 2 farklı araştırmacı tarafından kodlanmıştır. Sonuçlara bakıldığında 2 kodlayıcı arasında yüzde 95'in üzerinde uyum tespit edilmiştir. Kodlanan veriler SPSS 23 programı ile analiz edilmiş ve elde edilen verilerin analizinde ise frekans analizi kullanılmıştır.

Siteler		Azattyk	Bianet	Toplam
Ekonomi	Sayı	5	3	8
	Yüzde	5,0	3,0	4
Siyaset	Sayı	2	11	13
	Yüzde	2,0	10,9	6,4
Sosyal Sorunlar	Sayı	23	8	31
	Yüzde	22,8	7,9	15,3
Yaşam	Sayı	15	12	27
	Yüzde	14,9	11,9	13,4
Ekoloji	Sayı	6	5	11
	Yüzde	5,9	5,0	5,4
Hukuk/Adalet	Sayı	13	33	46
	Yüzde	12,9	32,7	22,8
Kültür\Sanat\Spor	Sayı	19	9	28
	Yüzde	18,8	8,9	13,9
Uluslararası	Sayı	14	11	25
	Yüzde	13,9	10,9	12,4
Dış politika	Sayı	0	6	6
	Yüzde	0	5,9	3
Sağlık	Sayı	4	3	7
	Yüzde	4,0	3,0	3,5
Toplam	Sayı	101	101	202
	Yüzde	100,0	100,0	100,0

Tablo 1. Sitelerde Yayınlanan Haber Konuları

Azattyk.org ve Bianet.org haber konularının analiz edildiği Tablo 1'e bakıldığında Azattyk.org'un haberlerinin yüzde 22,8'i sosyal sorunlara odaklı yapılmışken Bianet.org'da bu rakam yüzde 7,9'dur. Bianet.org'un haberlerinin yüzde 32,7'i hukuk/adalet ile ilgili olduğu tespit edilen çalışmada, Azattyk.org'un hukuk/adalet ile ilgili yaptığı haberler oranı ise yüzde 12,9'dur. Kültür/Sanat/Spor haberleri Azattyk.org'un haberlerinin yüzde 18,8'ini oluştururken, Bianet.org'ta ise yüzde 8,9 oranında yer vermiştir.

İki sitede birbirlerine yakın oranlarda yer alan haberler de yer almaktadır. 'Yaşam' konusunda Azattyk yüzde 15,9, Bianet yüzde 11,9; Uluslararası düzeydeki haberler Azattyk yüzde 13,9, Bianet yüzde 10,9; Ekoloji hakkında ise Azattyk yüzde 5,9, Bianet yüzde 5 oranında haber yayınlamıştır. İncelenen haberlerde Azattyk Dış Politika konusunda haber yayınlamamışken, Bianet haberlerinin yüzde 6'sı bu konu üzerinde yapılmıştır.

Siteler		Azattyk	Bianet	Toplam
Sıradan Vatandaş	Sayı	69	23	92
	Yüzde	68,3	22,8	45,5
Devlet Kurumu	Sayı	16	30	46
	Yüzde	15,8	29,7	22,8
Resmi Belge	Sayı	9	13	22
	Yüzde	8,9	12,9	10,9
Muhabir	Sayı	3	16	19
	Yüzde	3,0	15,8	9,4
Uzman	Sayı	4	17	21
	Yüzde	4,0	16,8	10,4
Toplam	Sayı	101	99	200
	Yüzde	100	100	100

Tablo 2. Haberde Gösterilen Ana Kaynaklar

Haberlerin ana kaynağına bakıldığında ise Azattyk'ın (yüzde 68,3) Bianet'e göre (yüzde 22,8) sıradan insana daha çok başvurduğu görülmüştür. Devlet kurumlarının ana kaynak olarak gösterilme oranı Bianet'te yüzde 29,7, Azattyk'ta ise yüzde 15,8'dir. Devlet çalışanı olarak sayılmayan uzmanlara Bianet yüzde 16,8 yer verirken Azattyk'ta bu oran yüzde 4'tür. Haberin ana kaynağı olarak muhabirin kendisini kullanması

Bianet’te yüzde 15,8, Azattyk’ta ise yüzde 3’tür. Resmî belgelere ise iki sitenin de yakın oranlarda yer verdiği görülmektedir.

Siteler		1	2	3	4	5 ve fazla	Toplam
Azattyk	Sayı	28	14	7	16	36	100
	Yüzde	44,4	31,8	25	88,9	73,5	
Bianet	Sayı	35	30	21	2	13	100
	Yüzde	55,6	68,2	75	11,1	26,5	
	Toplam	100	100	100	100	100	

Tablo 3. Haberlerdeki Kaynak Kullanma Oranı

Tablo 3 incelendiğinde kaynak kullanılmasında Azattyk’ın Bianete göre daha çok kaynağa başvurduğu görülmektedir. 5 ve fazla kaynak kullanma oranına bakıldığında Azattyk’ta yüzde 36 iken Bianet bu oran yüzde 13’tür. 1’den 3’e kadar olan kaynak kullanıma bakıldığında ise Bianet’in yüzdesinin Azattık’a göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Siteler		Sayı	Yüzde	Toplamlı Yüzde
Azattyk	Evet	39	38,6	38,6
	Hayır	45	44,6	83,2
	Belirsiz	17	16,8	100
	Toplam	101	100	
Bianet	Evet	40	39,6	39,6
	Hayır	42	41,6	81,2
	Belirsiz	19	18,8	100
	Toplam	101	100	

Tablo 4. Haberlerin Vatandaş Sorununa Çözüm Oluşturma Durumu

‘Haberlerin vatandaş sorununa çözüm oluşturmuş mu?’ sorusunun analizinin yer aldığı Tablo 4’e bakıldığında ‘Hayır’ cevabı tüm haberlerin yüzde 43,1’ini oluşturmaktadır. Sitelere ayrı ayrı bakıldığında ise ‘Hayır’ cevabı Azattyk haberlerinin yüzde 44,6’sında; Bianet’te ise yüzde 41,6’sında görülmektedir. ‘Evet’ cevabının oranları ise iki sitede birbirine yakın olduğu tespit edilmiştir. Vatandaşın sorunlarına

çözüm oluşturup oluşturmadığı belirsiz olan haberlerin tüm haberlere oranı ise yüzde 17,8'dir.

Siteler		Sayı	Yüzde	Toplamlı Yüzde
Azattyk	Evet	73	72,3	72,3
	Hayır	16	15,8	88,1
	Belirsiz	12	11,9	100
	Toplam	101	100	
Bianet	Evet	78	77,2	77,2
	Hayır	14	13,9	91,1
	Belirsiz	9	8,9	100
	Toplam	101	100	

Tablo 5. Haberlerin Yurttaş Lehine Tarafılık Durumu

İki sitenin ‘Haberde yurttaş lehine bir tarafılık var mı?’ sorusuna verilen cevaplar birbirinden çok farklılık göstermemektedir. Bianet’in haberlerinde tarafılık oranı yüzde 77,2, ‘Hayır’ cevabı ise yüzde 13,9 iken, Azattyk sitesinin ise tarafılık oranı yüzde 72,3, ‘Hayır’ cevabı ise yüzde 15,8 olduğu tespit edilmiştir.

Siteler		Sayı	Yüzde	Toplamlı Yüzde
Azattyk	Evet	80	79,2	79,2
	Hayır	21	20,8	100
	Toplam	101	100	
Bianet	Evet	97	96	96
	Hayır	4	4	100
	Toplam	101	100	

Tablo 6. Haberlerin Yurttaş Bilgilendirici/Eğitici İçerik Üretme Durumu

‘Haberde yurttaş bilgilendirici-eğitici bir içerik var mı?’ sorusu ile ilgili Tablo 6’ya bakıldığında Bianet’tin yurttaş bilgilendirici/eğitici haberlerinin oranı yüzde 96 iken, Azattyk’ın ise yüzde 79,2’dir. ‘Yurttaş bilgilendirici niteliği olmayan haberlerin oranına baktığımızda ise Azattyk yüzde 20,8; Bianet yüzde 4’tür. Sonuçlar Bianet’in

Azattyk'a göre daha fazla yurttaşı bilgilendirici/eğitici içerikler hazırladığını ortaya koymaktadır.

Siteler		Sayı	Yüzde	Toplamlı Yüzde
Azattyk	Evet	50	49,5	49,5
	Hayır	51	50,5	100
	Toplam	101	100	
Bianet	Evet	44	43,6	43,6
	Hayır	57	56,4	100
	Toplam	101	100	

Tablo 7. Haberlerdeki Yorum Durumu

İki sitenin verilerinin analizi incelendiğinde haberlerin çoğunda yorum durumunun olmadığı sonucuna varılmıştır. 'Hayır' cevabın veren haberler Azattyk'ta yüzde 50,5; Bianet'te ise yüzde 56,4'tür. 'Evet' cevabı ise Azattyk'ta yüzde 49,5; Bianet ise yüzde 43,6 olduğu görülmektedir.

SONUÇ

Bu çalışmada yurttaş gazeteciliği konusu ele alınmıştır. Literatür bölümünde konu ile ilgili teorik bilgilere yer verilmiştir. Konunun daha net anlaşılabilmesi için analiz kısmında Azattyk ve Bianet sitelerinde yayınlanan haberler yurttaş gazeteciliği ilkeleri açısından değerlendirilmiştir. Azattyk ve Bianet siteleri çevrimiçi yayın yapan ve alternatif medya özelliklerini taşıyan haber siteleridir. Analiz için 2022 yılının Mayıs ayında Bianet'te yayınlanan manşet haberler ile Azattyk'ın 'Halkın Sesi' köşesinde yayınlanan haberler incelenmiştir.

Analiz sonuçlarına göre, Azattyk sosyal sorunlara daha çok yer verdiği, Bianet'te ise hukuk/adalet haberlerine çoğunluk gösterdiği tespit edilmiştir. Sosyal sorunlar olarak tarım işleri, doğal felaketlerin sonuçları ve sosyal tesisler öne çıkmaktadır. Hukuk konusu altında daha çok Gezi davası sonucunda yargılananların, aktivistlerin,

muhaliflerin adli prosedürleri haberlere konu edinilmiştir. Bu gösterge iki ülkenin alternatif medyalarının daha çok hangi konulara odaklandıklarını göstermektedir. Bianet siyasal konularda daha çok haber yaparken Azattyk Kültür/Sanat/Spor haberlerine daha çok yer verdiği görülmektedir. Uluslararası haberler genel olarak dünya kamuoyunda olan Ukrayna-Rusya çatışması hakkındadır. Farklılık olarak Bianet, Suriye ile ilgili durum, Azattyk ise Tacikistan’da yer alan Badahşan’daki çatışmaya yer vermiştir. Dış Politika haberlerinin neredeyse tümü Türkiye’nin, Finlandiya ve İsveç’in NATO’ya üye olma teklifine ilişkin tutumları hakkındadır. Yurttışı ilgilendiren ‘Yaşam, Sağlık, Ekoloji’ konularının yansıtılması iki sitede de birbirine yakındır.

Haber verileri Azattyk’ın haberin ana kaynağı olarak sıradan insanlara daha çok başvurduğunu göstermektedir. Bianet ise haberin ana kaynağı olarak daha çok devlet kurumlarını kullanmaktadır. Yurttış gazeteciliğin temel ilkelerine göre gazeteci, ana kaynak olarak yurttışı ön plana çıkarması beklenmektedir. Bu açıdan Azattyk, daha çok halk sorunlarını halkın ağzından duyurduğu söylenebilir. Diğer haber kaynakları olarak yasalar, bildirimler gibi resmî belgeler, herhangi bir alandaki uzmanları Bianet, Azattyk’a kıyasla daha çok kullanmaktadır. Bu bir anlamda resmî kurumlara olan bağı göstermektedir. Muhabirin kendisinin ana kaynak olarak gerçekleşen olayı anlatması, olaya bir taraflılık oluşturabilmektedir. Muhabirin ana kaynak olduğu haberler Azattyk’a göre Bianet’te daha sık görülmektedir.

Yurttış gazeteciliğin diğer temel özelliklerinden biri haberde çok kaynak kullanılmasıdır. Bu, haberin bütün boyutlarıyla verilmesini sağlayacaktır. Haberde kullanılan kaynakların sayısına bakıldığında 4, 5 ve 5’ten fazla kaynak kullanımı açısından Azattyk, Bianet’e göre haberlerinde daha çok kaynağa yer verdiği tespit edilmiştir. 1’den 3’e kadar kaynak kullanılan haber sayısı Azattyk’a göre Bianet’te daha çoktur. Bu açıdan bakıldığında haber kaynağı kullanımı açısından Azattyk, Bianete göre yurttış gazeteciliğine daha yakın olduğu sonucuna varılabilir.

Yurttış gazeteciliğin diğer bir ilkesi, haberin uzun vadede ele alınarak soruna çözüm oluşturmasıdır. Yaygın medya sadece olup biteni aktarırken, yurttış gazeteciliği sorununun devamını da yansıtmalı, çözüm alternatifleri sunması beklenmektedir. Bu açıdan bakıldığında incelenen iki sitede de sorunların çözümüne yeteri kadar yer

vermediği görülmektedir. İki sitede de yurttaş gazeteciliğinin bu özelliği yerine getirmede yetersiz kaldıkları söylenebilir.

Toplanan verilerin sonucunda ‘Haberlerde yurttaş lehine taraflılık var mı?’ sorusuna verilen cevapların yaklaşık yüzde 74’ü olumlu, yüzde 26’sı ise olumsuzdur. Bir başka deyişle iki sitenin de haberlerinin çoğunda yurttaşın tarafında olduğu görülmektedir. Yurttaş gazeteciliği, adından da belli olduğu gibi elit/seçkinlerin değil yurttası ön plana çıkararak, onların tarafını tutan, onların sesini duyuran gazetecilik anlayışıdır. İki site de yurttaş gazeteciliğinin bu talebini yerine getirdiği yorumu yapılabilir.

Yurttaş gazeteciliğinin diğer bir özelliğine göre haberler yurttası bilgilendirici nitelikte olup, problem hakkında genel bilgiye ulaşmasına, daha net anlamasına, bundan yola çıkarak sorun çözmede herhangi bir eylemde bulunmasında yardımcı olmalıdır. Haberlerin içerik kısmına bakıldığında yurttası bilgilendirici/eğitici içerikli haberler analize tabi tutulan haberlerin yaklaşık yüzde 88’sini oluşturmaktadır. Eğitici/bilgilendirici içerik özelliğinin taşımayan haberlerin toplamı ise yüzde 12 civarındadır. Bianet’in haberlerinin yüzde 96 eğitici/bilgilendirici içeriğe sahipken, Azattyk’ın haberlerinin yüzde 79’un üzerinde eğitici/bilgilendirici niteliktedir. Bu rakamlara göre iki site de genel olarak yurttası aydınlatıcı içerik sunduğunu ortaya koymaktadır.

Geleneksel gazetecilik anlayışında gazeteci olaya nötr olarak bakması, haberi tarafsız, nesnel şekilde anlatması gerekirken yurttaş gazeteciliği ise gazeteciyi yurttaşın yana olmaya teşvik etmektedir. Dolayısıyla gazeteci problemi yurttaşın gözüyle bakması gerekirken yorum yapması kabul edilmektedir. Bu açıdan bakıldığında gazetecilerde ‘nötr’ pozisyonu ağır bastığı sonucu çıkarılabilir. Çalışmada ‘Haberde yorum durumu var mı?’ sorusunun cevabına bakıldığında incelenen tüm haberlerin yaklaşık yüzde 55’i ‘Hayır’ cevabını vermiştir. Yorum durumu gözlenen haberler tüm haberlerin yüzde 45’ini oluşturmaktadır.

Basın kuruluşlarının yurttaş gazetecilik anlayışı doğrultusunda haber yapmaları basının asıl rolünü yerine getirmesi, demokrasinin işleyişi, gelişmesi ve toplum çıkarlarının sağlanması açısından önemlidir. Yurttaş gazetecilik ilkeleri dikkate alınarak yapılan bu çalışmaya göre, kendisini alternatif medya olarak tanımlayan iki haber

sitesinin de yurttaş gazeteciliğini genel olarak gerçekleştirdiği ancak iki sitenin de tam olarak yerine getiremediği noktalar da bulunmaktadır. Azattyk genel olarak, yurttaşın sorunlarına odaklanma, sıradan insanları ana kaynak olarak kullanma, çok kaynağa başvurma, probleme çözüm oluşturma noktalarında yurttaş gazeteciliği ilkelerine cevap vermektedir. Haberin bilgilendirici nitelik taşıması, yurttaşın taraf olması noktasında ise yetersiz kaldığı bulgulanmıştır. Bianet haber sitesi ise haber kaynağı olarak devlet kurumuna başvurduğu, daha çok 1'den 3'e kadar haber kaynağı kullandığı açısından yurttaş gazetecilik ilkelerine tam olarak uymadığı tespit edilmiştir. Ancak haberlerinde vatandaş sorununa çözüm, yurttaşın lehine taraflılık ve insanları bilgilendirici/eğitici konularında yurttaş gazeteciliğine uygun habercilik yaptığı sonucu çıkarılabilir.

KAYNAKÇA

- Alankuş, S. (2007). *BİA ve Hak Haberciliği Eğitim Çalışmaları Üzerine*. S. Alankuş içinde, İnsan Hakları Haberciliği (s. 11-25). İstanbul: İletişim Vakfı Yayınları.
- Arık, E. (2013). Yurttaş Gazeteciliğinin Günümüzdeki Görünümü: Twitter Gazeteciliği Örneği. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi* - Sayı 36, 273-287.
- Atton, C. (2003). What is 'Alternative' Journalism? *Journalism*, Vol. 4, 267-272.
- Cangöz, İ. (2005). Yurttaş Gazeteciliği Ve Yerel Basın. S. Alankuş içinde, Gazetecilik ve Habercilik (s. 107-124). İstanbul: İletişim Vakfı Yayınları.
- Chetvertkov, N. V. (2012). Politika i Pravo Sotsial'no-pravovyye Teorii Pressy. *Obshchestvennyye Nauki*, 42-53.

- Duran, R. (2005). *Yurttaş Gazeteciliği*. S. Alankuş içinde, *Gazetecilik ve Habercilik* (s. 91-105). İstanbul: Ser Matbaası.
- Dzur, A. (2002). Public Journalism and Deliberative Democracy. *The University of Chicago Press on behalf of the Northeastern Political Science Association*. Vol. 34, No. 3, 313-336.
- Gökçe, O. (1995). *İçerik Çözümlemesi*. Konya: Selçuk Üniversitesi Yayınları.
- Gorbunov, A. S. (2018). Sotsial'naya otvetstvennost' sredstv massovoy kommunikatsii v informatsionnom obshchestve. *Vestnik TvGU. Seriya 'Filosofya'*.
- Grogan, C., & Gusmano, M. (2005). Deliberative Democracy in Theory and Practice: Connecticut's Medicaid Managed Care Council. *State Politics & Policy Quarterly*, Vol. 5, No. 2, 126-146.
- Haas, T. (2003). Public Journalism. *Encyclopedia of International Media and Communications*, Volume 3, 617-629.
- <http://media.kg/>. (2017, Mart 29). <http://media.kg/blogs/tynchtykbek-chorotegin-celi-i-dejstviya-radio-azattyk-v-kyrgyzstane-blagorodny/>:
<http://media.kg/blogs/tynchtykbek-chorotegin-celi-i-dejstviya-radio-azattyk-v-kyrgyzstane-blagorodny/> adresinden alındı (Erişim Tarihi 5 Haziran 2022).
- <https://bianet.org/>. (2022, Haziran 19). <https://bianet.org/bianet/sayfa/bagimsiz-iletisim-agi>: <https://bianet.org/bianet/sayfa/bagimsiz-iletisim-agi> adresinden alındı (Erişim Tarihi 19 Haziran 2022).
- <https://participedia.net/>. (2022, Haziran 15). <https://participedia.net/>. Participedia:
<https://participedia.net/organization/253> adresinden alındı (Erişim Tarihi 15 Haziran 2022).
- <https://www.azattyk.org/>. (tarih yok). <https://www.azattyk.org/p/5274.html>:
<https://www.azattyk.org/p/5274.html> adresinden alındı (Erişim Tarihi 15 Haziran 2022).
- Karaman, M. & Önder, M. (2017). Yurttaş Gazeteciliğinin Ana Akim Medyaya Etkisi: Whatsapp İhbar Hatları Örneği. *Erciyes İletişim Dergisi Akademia*, Cilt: 5, Sayı: 2, 164-180.

- Kutlu, T. Ö. & Bekiroğlu, O. (2013). Türkiye'de Yurttaş Gazeteciliği Bağlamında İnternet Haberciliği: Bianet Örneğinde Kentsel Dönüşüm Projesiyle İlgili Haberlerin Analizi. *Selçuk İletişim*, 254-269.
- Loomis, D. (2000). *A Tale of Two Cities: Do Small-Town Dailies Practice Public Journalism Without Knowing It?* Arizona: Phoenix.
- Massey, B. (1998). Civic Journalism and Nonelite Sourcing: Making Routine Newswork of Community Connectedness. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 394-407.
- Nazaretyan, K. A. (t.y.). Zhurnalistskaya etika: tendentsii razvitiya. cyberleninka.ru, 213-233.
- Nip, J. (2008). The Last Days Of Civic Journalism. *Journalism Practice*, Vol. 2, No 2, 179-196.
- Özer, Ö. (2012). *Yurttaş Gazeteciliği: Eskişehir Örneğinde Bir Araştırma*. Ö. Özer içinde, Alternatif Medya Alternatif Gazetecilik (s. 23-42). Konya: Literatürk yayımları.
- Perry, D. (2004). Civic Journalism: News as Transactional Pedagogy. *Education and Culture*, Vol. 20, No. 2, 25-41.
- Pustovalov, A. V. (2018). *Ot upravleniya k souchastiyyu: novyye techeniya sovremennoy zhurnalistiki..* Perm': Permskiy gosudarstvennyy universitet.
- Rosen, J. (1995). Public Journalism: A Case for Public Scholarship. *Taylor & Francis, Ltd.* Vol. 27, No. 3, 34-38.
- Shaykhutdinova, L. S. (2016). Sotsial'naya Otvestsvennost' Sredstv Massovoy Informatsii V Sovremennykh Usloviyakh. *Izdatel'stvo Gramota*, 206-208.
- Taylan, H. H. (2011). Sosyal Bilimlerde Kullanılan İçerik Analizi Ve Söylem Analizinin Karşılaştırılması. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 63-67.
- Uzun, R. (2006). Gazetecilikte Yeni Bir Yönelim: Yurttaş Gazeteciliği. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 633-656.

Walters, K. (2011). Comparative and Critical Analysis: The Roles of Civic and Traditional Journalism. *UNLV Theses, Dissertations, Professional Papers, and Capstones*, 3-101.

www.azattyk.org. (2022, Haziran 22). www.azattyk.org:
<https://www.azattyk.org/p/5274.html> adresinden alındı

Yankelovich, D. (1991). *Coming To Public Judgment: Making Democracy Work in a Complex World*. New York: Syracuse University Press.

EXTENDED ABSTRACT

In this study, the subject of citizen journalism is discussed. Theoretical information about the subject is given in the literature section. In order to understand the subject more clearly, the news published on Azattyk and Bianet websites were evaluated in terms of the principles of citizen journalism in the analysis section. Azattyk and Bianet sites are news sites that publish online and carry alternative media features. For the analysis, the headline news published on Bianet in May 2022 and the news published in Azattyk's 'People's Voice' column were examined.

According to the results of the analysis, it was found that Azattyk gave more attention to social problems and showed the majority of law/justice news on Bianet. Agricultural work, the consequences of natural disasters and social facilities stand out as social problems. Under the subject of law, the judicial procedures of those who were tried as a result of the Gezi trial, activists and dissidents were mostly the subject of news. This indicator shows which issues the alternative media of the two countries focus more on. While Bianet reports more on political issues, it is seen that Azattyk covers more Culture/Art/Sports news. International news in general is about the Ukrainian-Russian conflict, which is in the world public opinion. As a difference, Bianet focused on the situation related to Syria, while Azattyk focused on the conflict in Badakhshan, which is located in Tajikistan. Almost all Foreign Policy news is about the attitude of Turkey, Finland and Sweden to the proposal to become a member of NATO. Reflecting on the issues of 'Life, Health, Ecology' that concern the citizen, the two sites are close to each other.

The collected news data shows that the Azattyk website refers more to ordinary people as the main source of news. Bianet, on the other hand, uses government institutions more as the main source of news. According to the basic principles of citizen journalism, the journalist is expected to bring the citizen to the forefront as the main source. From this point of view, it can be said that Azattyk mostly announces people's problems from the mouth of the people. As other news sources, official documents such as laws, proclamations, experts in any field use more compared to Bianet, Azattyk. In a sense, this shows the connection to official institutions. The fact that the reporter himself narrates the event that took place as the main source may create a partiality to the event. According to Azattık, the news in which the reporter is the main source is seen more frequently on Bianet.

One of the other main characteristics of citizen journalism is the use of multiple sources in the news. This will ensure that the news is given in all its dimensions. Looking at the number of sources used in the news, it has been found that Azattyk includes more sources in his news according to Bianet in terms of using more than 4, 5 and 5 sources. According to Azattyk, the number of news sources used from 1 to 3 is more in Bianet. From this point of view, it can be concluded that Azattyk is closer to citizen journalism in terms of using news sources than Bianet.

Another principle of citizen journalism is that the news is addressed in the long term and creates a solution to the problem. While the mainstream media only reports what is happening, it is expected that the continuation of the problem of citizen journalism should also reflect and offer solution alternatives. From this point of view, it is seen that the two sites examined do not give enough space to solve the problems. It can be said that citizen journalism on both sites is insufficient to fulfill this feature.

As a result of the data collected, 'Is there a bias in favor of the citizen in the news?' about 74 percent of the answers to the question 'are positive and 26 percent are negative. In other words, it seems that both sites are on the citizen's side in most of their news. Citizen journalism, as is clear from its name, is an understanding of journalism that puts citizens at the forefront, takes their side, and makes their voice heard, not the elite / elite. Both sites can be interpreted as fulfilling this request of citizen journalism.

According to another feature of citizen journalism, news is informative in nature and should help a citizen to get general information about the problem, to understand it more clearly, to take any action to solve the problem based on this. When we look at the content part of the news, the news with citizen informative / educational content constitutes about 88 percent of the news subjected to the analysis. The total of news that does not carry educational / informative content is about 12 percent. While 96 percent of Bianet's news has educational/informative content, over 79 percent of Azattyk's news is educational/informative. According to these figures, both sites reveal that they offer citizen enlightening content in general.

In the traditional understanding of journalism, a journalist should look at the event neutrally, tell the news in an impartial, objective way, while citizen journalism puts the journalist on the side of the citizen. Therefore, it is accepted that a journalist should look at the problem with the eyes of a citizen and comment when he should. From this point of view, it can be concluded that the 'neutral' position outweighs the journalists. In the study, 'Is there a comment status in the news? When looking at the answer to the 'question', about 55 percent of all the news examined answered 'No'. The news whose comment status is observed accounts for 45 percent of all news.

It is important for media organizations to make news in accordance with the understanding of citizen journalism in order for the press to fulfill its main role, to ensure the functioning, development of democracy and the interests of society. According to this study, which was conducted taking into account the principles of citizen journalism, it was found that both news sites that define themselves as alternative media perform citizen journalism in general. However, there are also points that the two sites cannot fully fulfill. In general, Azattyk responds to the principles of citizen journalism at the points of focusing on citizen's problems, using ordinary people as the main source, resorting to multiple sources, creating solutions to the problem. It was found that the news was insufficient in terms of being informative and being a party to the citizen. The Bianet news website, on the other hand, has been determined that it does not fully comply with the principles of citizen journalism in terms of applying to a government agency as a news source and using more news sources from 1 to 3. However, it can be concluded that the solution to the citizen problem in its news, partiality in favor of the citizen and informing / educating people on the issues of citizen journalism in accordance with the conclusion that it is reporting.